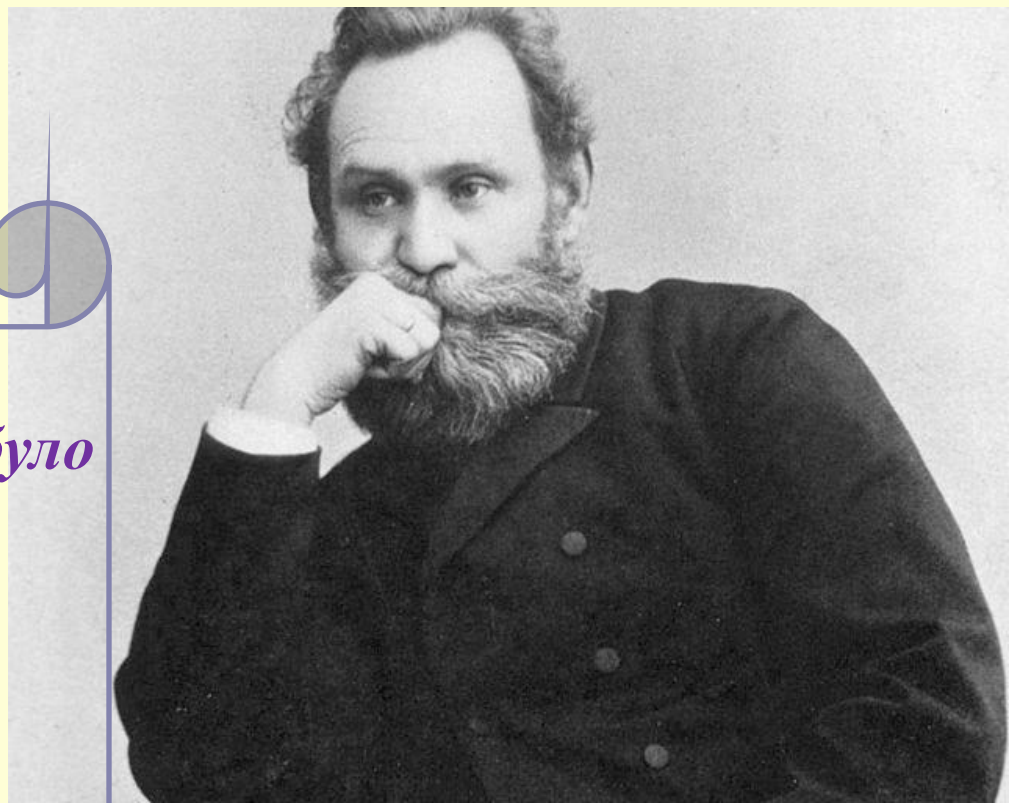


*Яким би досконалим не було
крило птаха,
воно ніколи не змогло б
підняти його ввись,
коли б не опиралось
на повітря.*

*Факти – це повітря
вченого.*

*Без них ви ніколи не
зможете злетіти.*



І.П.


Павлов




ПЛАН

1. Поняття про метод наукового дослідження.
Основні вимоги до методів психології.

 2. Етапи психологічного дослідження.

 3. Класифікація методів психологічного дослідження:
 - 3.1. Емпіричні методи психологічного дослідження:
спостереження, експеримент.
 - 3.2. Додаткові методи психології: опитування,
тестування, аналіз процесу та продуктів діяльності.
- 



1. Поняття про метод наукового дослідження. Основні вимоги до методів психології

Методи наукових досліджень – це ті прийоми і засоби, за допомогою яких добуваються факти, що використовуються для положень наукової теорії.


Вимоги до методів:


1. Об'єктивність:

- особистість необхідно вивчати в діяльності;
- глибоке знання фізіологічних законів вищої нервової діяльності.

2. **З'ясування причинно-наслідкових зв'язків** у розвитку психіки людини.

3. **Практичне значення результатів** дослідження для розв'язання життєвих завдань.





2. Етапи психологічного дослідження

- **Підготовчий етап** (визначається література, первинне знайомство з досліджуванним).

Цей етап завершується визначенням:

 1. предмету дослідження;
 2. основних гіпотез;
 3. вихідних позицій побудови методики.
 - **II етап – розробка методики дослідження** (визначається метод організації дослідження: лонгітюдний чи порівняльний, підбираються методи збору фактичного матеріалу, готується експериментальне обладнання).
 - **III етап – збір фактичного матеріалу.**
 - **IV етап – якісний і кількісний аналіз** матеріалів дослідження, їх інтерпретація та виклад отриманих результатів.
-

Для організації дослідження переважно
використовують:

*лонгітюдний (поздовжній)
метод*

протягом тривалого
часу послідовно вивчаються
одні і ті ж досліджувані

*порівняльний (поперечний)
метод*

паралельно і одночасно
вивчаються різні об'єкти
дослідження

Шляхи побудови дослідження:






3.Класифікація методів психологічного дослідження:

3.1. Емпіричні методи психологічного дослідження: спостереження, експеримент

СПОСТЕРЕЖЕННЯ – це цілеспрямоване вивчення на основі сприймання дій і вчинків особистості в різних природних ситуаціях.

Ознаки спостереження:

- проводиться в природних умовах;
 - цілеспрямоване;
 - має план і програму;
 - здійснюється систематично;
 - довготривале;
 - здійснюється фіксація результатів (застосовуються фото- і кінокамери, магнітофон, різні види записів: стенограми, протоколи, щоденник).
- 

СПОСТЕРЕЖЕННЯ:



збереження природних,
звичних психічних проявів
людини

- дослідник завжди мусить бути пасивним спостерігачем;
- важко виділити причинно-наслідкові зв'язки;
- витрачається багато часу;
- не можна повторити ситуацію.



Види спостереження:

- **Зовнішнє спостереження** (збір даних про іншу людину шляхом спостереження за нею зі сторони).
- **Внутрішнє спостереження** (само спостереження).
- **Вільне спостереження** (не має заздалегідь визначеного об'єкта залежно від бажання дослідника).
- **Стандартизоване спостереження** (ведеться за певною програмою).
- **Включене спостереження** (дослідник сам виступає об'єктом спостереження).
- **Стороннє спостереження** (не передбачає включення дослідника).
- **Суцільне спостереження** (спостереження проводяться постійно).
- **Вибіркове спостереження** (спостереження за певним психічним явищем).



Експеримент – метод збору фактів у спеціально створених умовах.

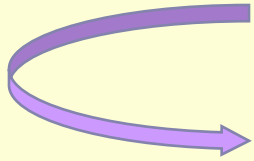
Особливості експерименту:

- Навмисне створення ситуації, яка необхідна досліднику (плями Роршаха).
- Різноманітне використання обладнання та апаратури, що забезпечує точність результатів.
- Можливість повторення дослідження.

Недолік: в окремих випадках результати дослідження можуть бути дещо штучними.

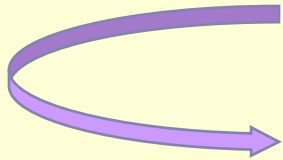


Види експерименту:



Лабораторний експеримент

може проводитись як із використанням апаратури, так і без неї, але зі застосуванням спеціально розроблених експериментальних матеріалів. Застосовується в тих випадках, коли необхідно отримати точні та надійні показники протікання психічних явищ при строго визначених умовах.

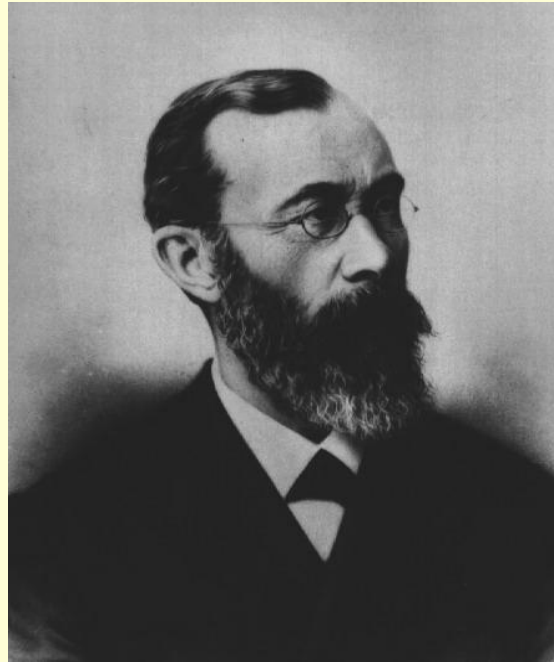


Природний експеримент

поєднує в собі позитивні сторони методу спостереження та лабораторного експерименту (природність першого і активність другого). Зберігається природність умов спостереження і вводиться точність експерименту.

*Різновидом природного експерименту є **психолого-педагогічний експеримент** (встановлюється рівень розвитку певного психічного явища і вивчаються шляхи й можливості удосконалення цього процесу).*

*Природний експеримент вперше був розроблений О.Ф.
Лазурським і застосований для вивчення особистості
школяра*



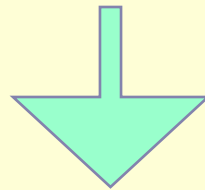
1874 - 1917

Олександр Федорович Лазурський

Етапи експерименту:

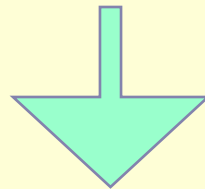
Констатувальний

виявлення рівня тих чи інших особливостей психічного розвитку



Формувальний

вивчення психічного явища безпосередньо в процесі активного формування певних психічних особливостей



Контрольний

порівняння результатів констатувального та формувального експерименту

3.2. Додаткові методи психології: опитування, тестування, аналіз процесу та продуктів діяльності


1. Метод бесіди

Бесіда – це метод збору фактів про психічні явища в процесі спілкування за спеціально складеною програмою.

Вимоги

- *Намічені питання повинні всебічно охоплювати тему.*
- *Питання повинні бути продуманими заздалегідь, чіткими, зрозумілими, без підказки.*
- *Між дослідником і досліджуваним повинні бути доброзичливі взаємини.*
- *Відповіді фіксуються для наступного аналізу.*






2. Метод анкети – це метод збору фактів на основі письмового самозвіту досліджуваних за спеціально складеною програмою.

Вимоги:

- 1. Чіткий зміст і чітке формування питань анкети.*
- 2. Питання повинні бути однозначно зрозумілими всім.*
- 3. Детальна інструкція про порядок заповнення анкети.*

Недолік: відсутність безпосереднього контакту з досліджуваним.

Види анкет:


- Закриті (зі запропонованих відповідей вибирається одна).
 - Відкриті (самостійне формування відповіді).
- 



Метод тестів:

Тести – це певне завдання чи система стандартизованих завдань, що дають змогу швидко оцінити певне психічне явище і рівень його розвитку. Тест (англ.. слово) – значить „проба”.
За допомогою тестів можна вивчати і порівнювати між собою людей, давати оцінки їх психіці і поведінці.

Вимоги:

- Стандартизованість тесту (досягається за рахунок багаторазової перевірки на великій кількості досліджуваних).
 - Кожний тест повинен забезпечувати всім досліджуваним однакові умови.
 - На основі тесту виявляється лише рівень розвитку, але не будуються прогнози.
- 

Види тестів:

Тести визначення здібностей

*вивчаються особливості пам'яті,
мислення, уяви,
що забезпечують успіх діяльності*

Тести успішності

*визначається рівень знань
і навичок,
необхідний для певної
діяльності*

Тести – питальники

*базуються на системі
заздалегідь
відібраних і перевірених
питань*

Тести – завдання

*дається серія спеціальних завдань,
за підсумками яких роблять висновки
про явище, що вивчається*

Проективні тести

*дають змогу виявити
певні психологічні
особливості
у людини*

4.Метод вивчення продуктів діяльності



ре
ка
„п

За
дія
лю

НИХ
ти,
ової:

ісі



Методи обробки матеріалів дослідження:

- **Якісний аналіз даних.**
 - **Кількісна обробка матеріалів.**
 - а) альтернативний аналіз (кількісно оцінюється наявність або відсутність певних якостей, використовується часто);
 - б) кореляційний аналіз (дає змогу охарактеризувати ступінь взаємозв'язку: залежність між віком і довільним запам'ятовуванням буде кореляційною, бо вона залежить і від рівня розвитку волі, концентрації уваги, інтересу до матеріалу).
 - в) варіаційний аналіз (вивчає ступінь відхилення від типового явища).
- 